

Analyse

1. oktober 2024

Danmark og vennernes dominans i verdensøkonomien er aftagende

Af Niels Storm Knigge og Anne Sophie Hækkerup

Den forøgede geopolitiske uro kan medføre, at verdens lande samler sig mere i blokke. En øget grad af fraktionering af verden kan på sigt være et tilbageskridt for globaliseringen. Denne analyse viser, hvordan man kan opdele verden i tre geopolitiske grupper baseret på stemmemønstre ved FN's generalforsamling de seneste ti år.

- Analysen opdeler verden i tre grupper: Venner, neutrale og ikke-venner. Gruppen af venner identificeres ved at omsætte de seneste ti års stemmemønstre i FN's Generalforsamling til en værdi, et såkaldt idealpunkt, på en politisk skala. Idealpunktet og placeringen på skalaen udregnes sådan, at landene placeres så afstanden afspejler, hvor ensartet landene stemmer.
- Gruppen af venner defineret på denne måde stemmer godt overens med en intuitiv opdeling og indeholder bl.a. alle EU- og EFTA-lande, alle medlemmer af NATO og en række andre oplagte venner af de vestlige demokratier.
- Den øvrige gruppe af lande opdeles yderligere i "ikke-venner" og "neutrale" baseret på stemmemønstret fra en resolution på spørgsmålet om Ruslands invasion af Ukraine.
- Analysen viser, at vennegruppens økonomiske dominans af verden er mærkbart aftagende. Fra at have udgjort over 80 pct. af verdens BNP i 1990, udgjorde gruppen knap 60 pct. i 2022. Denne tendens ventes at fortsætte de kommende år.
- Militærudgifter, og i sidste ende militær styrke, hænger tæt sammen med økonomisk styrke. Den vigende økonomiske dominans er således også et spørgsmål om at vennegruppen i mindre grad dominerer i militær styrke på globalt plan.
- En mindre grad af dominans økonomisk og militært betyder at vennegruppens mulighed for at påvirke den globale politiske situation i den retning, som er præget af demokrati og frihedsrettigheder, bliver mindre.

Kontakt

Ledende økonom
Niels Storm Knigge
Tlf. 4076 7623
E-mail nsk@kraka.dk

1. Sammenfatning

Øget geopolitisk uro
øger risiko for
opdeling i blokke

Den geopolitisk uro i verden er steget. Med den russiske invasion af Ukraine blev det klart udstillet, at ikke alle verdens lande abonnerer på en fremtid præget af de vestlige demokratiske landes værdier. En af de mulige konsekvenser af dette kan blive, at verden samler sig mere i geopolitiske blokke, hvilket i sidste ende kan være et tilbageskridt for globaliseringen.

Analysen opdeler
verden i tre grupper
på FN stemmedata

I denne analyse viser vi, hvordan verden kan opdeles i tre geopolitiske grupper på baggrund af data, der er dannet ud fra landenes stemmemønstre i FN's Generalforsamling. Opdelingen sker ved at anvende estimater for landenes såkaldte idealpunkter, der er en værdi udregnet af Bailey, Strezhnev, og Voeten (2017) for hver af de årlige FN-sessioner, med det formål at placere landene på en uobserverbar politisk skala, så de lande, som stemmer ensartet, placeres tættest muligt på hinanden samtidig med, at lande, som stemmer forskelligt, placeres så langt fra hinanden som muligt.

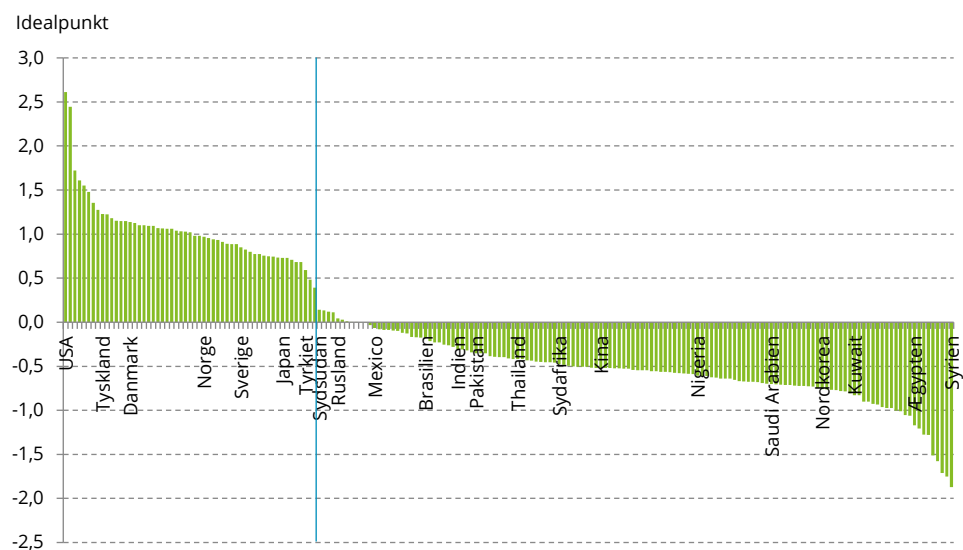
Idealpunkter over ti
år skiller DKs venner
fra øvrige lande

Idealpunkterne bruges i denne analyse til at lave en overordnet opdeling af verden i geopolitiske venner og øvrige baseret på de seneste ti års afstemninger. Gruppen af venner består af bl.a. Danmark og USA og adskilles fra den øvrige del af verden ved at trække en streg det sted, hvor der sker det mest markant skifte i idealpunktsværdi, jf. figur 1.

Metoden adskiller
Rusland fra oplagte
vennekandidater

Opdelingen sikrer, at Rusland holdes ude af vennegruppen, som til gengæld indeholder lande, der rent intuitivt passer ind i denne gruppe, herunder alle EU-, EFTA- og NATO-lande, samt en række af disse landes venner på den anden side af jorden, herunder Japan, Sydkorea, Australien og New Zealand.

Figur 1 Opdeling af landes geopolitiske afstand baseret på FN-afstemninger 2003-2022

Anm.: Lande til venstre for linjen betegnes som "venner", mens lande til højre opdeles i to grupper, "neutrale" og "ikke-venner" senere i analysen. Figuren viser det gennemsnitlige idealpunkt, som er en værdi på en uobserverbar politisk skala, for hvert land over den 10-årige periode. Se afsnit 2 og bilaget i afsnit 4.

Kilde: Egne beregninger pba. Bailey, Strezhnev, og Voeten (2017).

"Neutrale" hhv. "ikke-venner" findes ud fra
Ukraine-resolution

Den øvrige gruppe af verdens lande opdeles efterfølgende yderligere i to blokke baseret på landenes stillingtagen til en FN-resolution om Ukraine. Lande til højre for skillelinjen i figur 1, som stemte for resolutionen, der blandt andet krævede, at Rusland trak alt militær ud af ukrainsk territorium, bliver i denne [analyse/rapport](#) betegnet som "neutrale". De lande til højre for skillelinjen, som ikke stemte for, betegnes som "ikke-venner". Blandt gruppen af ikke-venner på ca. 50 lande finder vi udover Rusland også Kina, Indien og Iran.

Opdeling på politik deler også verden i rig og fattige grupper

Den ovenstående opdeling efter idealpunkter er baseret på afslørede forskelle i global geopolitik, men fanger som nævnt også glimrende eksisterende åbenlyse alliancer som EU og NATO. Den opdeler samtidig også verden i en gruppe af helt overvejende rige lande i vennegruppen, mens gruppen af neutrale og ikke-venner helt overvejende består af verdens mindre rige nationer.

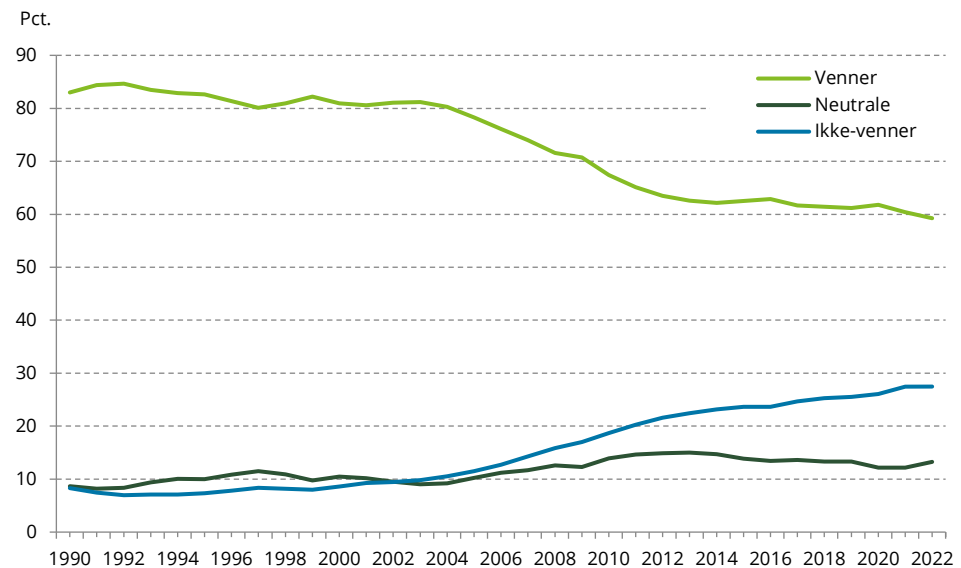
Rig vennegruppens globale dominans har været aftagende

Men vennegruppens dominans er under pres. Befolkningsudviklingen kombineret med en hastig økonomisk vækst særligt i gruppen af ikke-venner har betydet, at den geopolitiske vennegruppens andel af det globale BNP er faldet fra godt 80 pct. i 1990 til ca. 60 pct. i 2022, jf. figur 2. Samtidig er gruppen af ikke-venners andel øget fra under 10 pct. i 1990 til ca. 27 pct. i 2022.

Udviklingen ventes at fortsætte

Givet prognoserne for befolkningsudviklingen og de økonomiske prognoser vil denne udvikling fortsætte i de kommende år og dermed indsnævre den forskel i økonomiske muskler, der hidtil har eksisteret imellem de geopolitiske grupper.

Figur 2 Geopolitiske gruppers andel af verdens BNP

Anm.: Lande med manglende data er ignoreret. Dækningen er 98-99 pct. i hele perioden fra 1990 til 2022.

Kilde: Egne beregninger pba. Verdensbanken.

Økonomiske og militære muskler hænger sammen

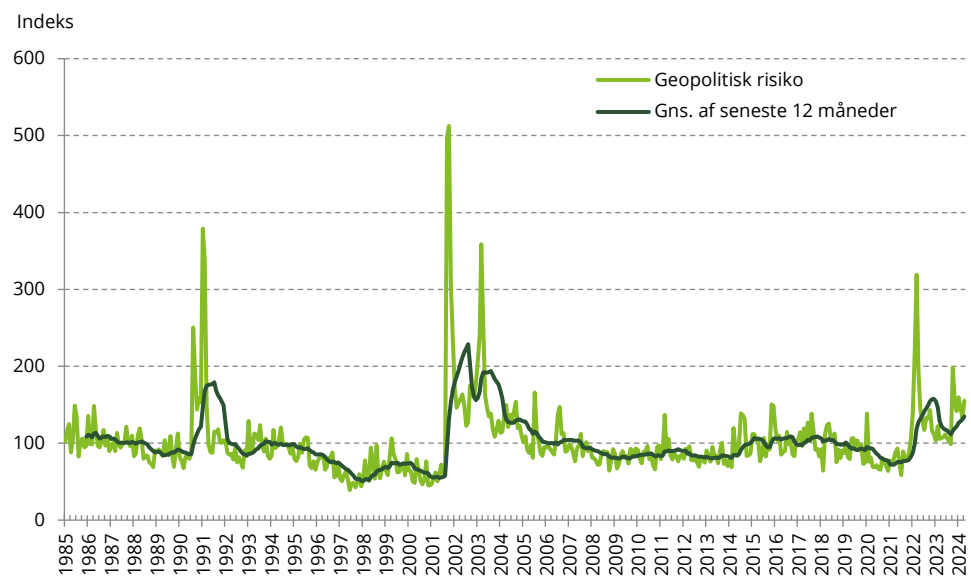
Analysen viser også, at andelen af globale militæruddgifter har stort set sammen udvikling som andelen af globalt BNP. Det er altså ikke blot den økonomiske dominans, som har været aftagende, men også dominansen målt i militær styrke. Begge aspekter spiller en vigtig rolle ift. den geopolitiske vennegruppens muligheder for at påvirke den globale politiske situation.

2. Opdeling af verden – venner, neutrale og ikke-venner

Øget geopolitisk uro kan medføre opdeling i blokke

Efter en længere periode med nogenlunde geopolitisk stabilitet, hvor hovedparten af verdens lande så ud til at have bøjet sig mod hinanden, er der igen tegn på øget geopolitisk uro, jf. figur 3, der viser seneste opdatering af målet for geopolitisk uro fra Caldara og Iacoviello (2022) og en stigende grad af fraktionering, som vist i Villaverde, Mineyama og Song (2024). En mulig reaktion på øget geopolitisk uro kan være, at verdens lande i højere grad bliver opdelt i blokke – som vi så det tydeligt under den kolde krig, med en vestlig blok, en kommunistisk blok og så en restgruppe af såkaldte "3. verdenslande", som primært bestod af (daværende) fattige udviklingslande, hvis tilhørsforhold var uklart, bevidst neutralt eller svingende.

Figur 3 Indeks for geopolitisk uro

Anm.: Indekset er sat til 100 i gennemsnit for 1985-2019. Indekset er baseret på tekstanalyse af artiklerne i de ti største engelsksprogede aviser. Se kilden for metode og uddybning af indekset.

Kilde: Caldara Iacoviello (2022), data hentet september 2024 fra <https://www.matteoiacoviello.com/gpr.htm>

Analysen opdeler verden efter geopolitiske afstande...

Siden den kolde krig har verden ændret sig, og i den globaliserede verden kan de vigtigste allierede godt finde sig på den anden side af jorden, lige så vel som de mest fjendtlige stater for nogle landes vedkommende befinder sig på landets grænser. Til brug for denne rapport har vi derfor undersøgt, om verden kan opdeles i nogle blokke, som i højere grad er baseret på geopolitisk afstand end på geografi. Der eksisterer allerede en række formelle alliancer som fx NATO, EU mv. som man kunne tage udgangspunkt i, men disse vil i høj grad været præget af geografiske dimensioner.

Opgjort ved idealpunktsestimering på FN stemmedata

For at undgå subjektive vurderinger af alle verdens næsten 200 lande, benytter vi et redskab fra den politiske videnskab til at definere den geopolitiske afstand mellem lande, nemlig estimationen af idealpunkter. Idealpunktsestimering bruges til at definere en uobserverbar skala, fx en politisk dimension, hvorpå aktører herefter "scores" på baggrund af afslørede præferencer, typisk stemmemønstre. Vi benytter data fra forskere fra Georgetown Universitet og Harvard Universitet, som i Bailey, Strezhnev og Voeten (2017) opgør idealpunktsestimater baseret på afstemninger i FN's Generalforsamling.

Placerer lande på en skala efter deres stemmemønstre

Målet og metoden er beskrevet i bilaget i afsnit 4, men går i korte træk ud på at se på mønstre i afstemningerne ved FN og år for år estimere et mål – et idealpunkt – for hvert land, på en måde som placerer lande, der stemmer ensartet, tæt på hinandens idealpunktsværdier, og lande, som stemmer forskelligt, så langt fra hinanden som det er muligt. Givet de mange lande og mange afstemninger i datasættet er der tale om et komplekst netværk af afstandsmål og

sandsynlighedsfordelinger, hvor idealpunkterne bestemmes ud fra det, som maksimerer sandsynligheden for at forudsige de enkelte afstemninger, hvor metoden tager højde for at nogen typer af afstemninger kan være mere afgørende for placeringen på skalaen, og dermed idealpunktsestimatet, end andre.

Skala fortolkes som støtte til USA-ledet vestlig verdensorden

Den uobserverbare politiske dimension, som idealpunkterne placeres på, skal fortolkes, da tallene ikke i sig selv siger noget om, hvad der måles. I praksis kan skalaen ses som et mål for, i hvor høj grad det pågældende land har stemt i overensstemmelse med (en amerikansk ledet) vestlig, demokratisk verdensorden. USA placeres pga. forfatterens initialiseringsbetingelser for modellen med en positiv idealpunktsværdi, og et meget anderledes stemmemønster end USA vil derfor alt andet lige give en negativ værdi.

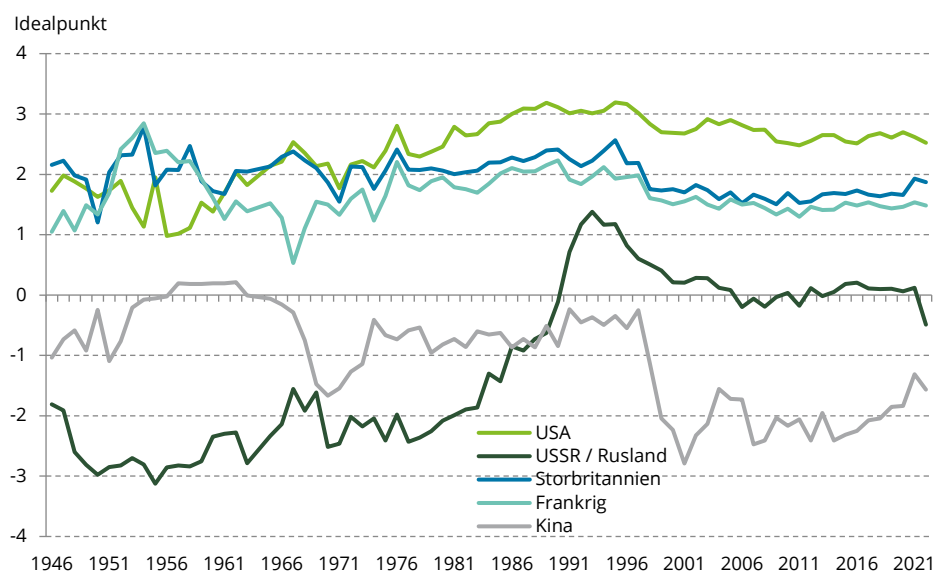
Lande kan godt ligge over USA – fx UK og Frankrig i 50'erne

Metoden forhindrer dog ikke, at lande kan placere sig "højere" på skalaen end USA, da det handler om afstande mellem alle lande, ikke blot afstanden til USA. Hvis et land, der ellers stemmer som USA, går i en anden retning på nogle afstemninger, hvor USA stemmer i overensstemmelse med lande, der ellers ligger langt fra USA, vil modellens løsning være at placere det afvigende land "over" USA på skalaen for at vise, at landet ligger endnu længere væk fra de øvrige lande, end USA gør. Dette kan fx ses i 1950'erne for Storbritannien og Frankrig i figur 4. Det skyldes ifølge Bailey, Strezhnev og Voeten (2017) at disse lande var "overvestlige" i denne periode, fordi de var fodslæbende på afkolonialiseringen.

Data fra 1946 – vi bruger gennemsnit af seneste ti år

Data for idealpunkter i Bailey, Strezhnev og Voeten (2017) bliver løbende opdateret. Data er tilgængeligt helt tilbage til 1946 og følger FN's årlige sessioner, der løber på tværs af kalenderår. Vi vælger at bruge data for de seneste ti tilgængelige år, for at sikre, at grupperingerne er baseret på nok data, og at der er tale om stabile og vedvarende forskelle, men bruger samtidig ikke hele dataserien til 1946 for at sikre, at opdelingen afspejler de seneste års geopolitiske situation, og ikke forældede verdensopdelinger som fx den kolde krig. Som udviklingen i idealpunkter for Rusland viser i figur 4 med FN's fem permanente medlemmer, kan et land flytte sig ganske betragteligt som følge af den slags monumentale geopolitiske skift.

Figur 4 Idealpunkter for de fem permanente medlemmer af FN's Sikkerhedsråd

Anm.: Idealpunkter placerer landene på en uobserverbar politisk skala baseret på FN-afstemninger.

Kilde: Bailey, Strezhnev og Voeten (2017)

Sovjet og Rusland nærmede sig vesten i 80'erne og 90'erne

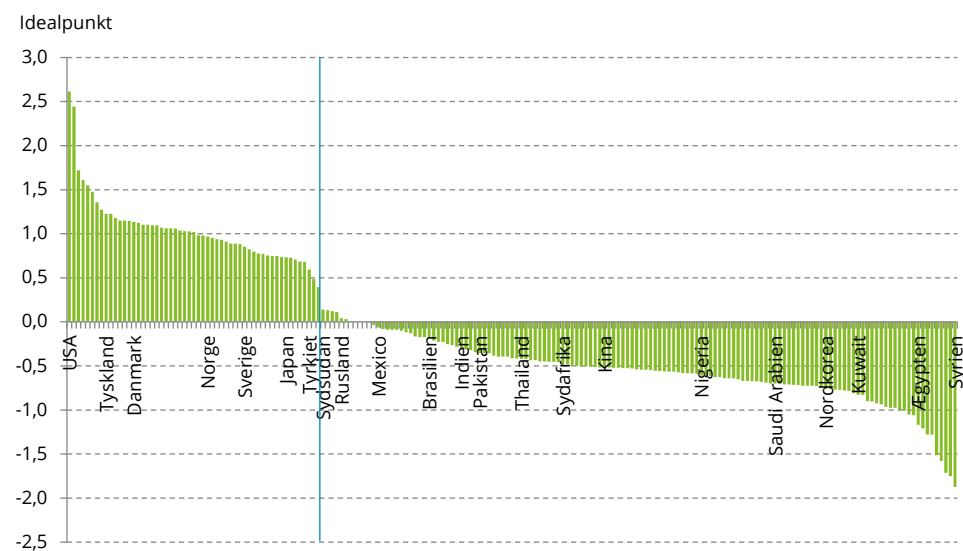
Som figuren viser, rykkede Sovjetunionen sig gradvist nærmere de vestlige lande i slutningen af 1980'erne. Den nydannede russiske republik kom ganske tæt på de vestlige lande i midten af 80'erne og 90'erne

1990'erne, hvorefter de igen rykkede væk og siden årtusindeskiftet lå stabilt frem til 2022, hvor de igen flytter sig yderligere væk, som en konsekvens af invasionen af Ukraine.

Opdeling placeres hvor idealpunkt har mest markant spring

Konkret dækker vi perioden fra medio september 2013 til primo september 2023 (session 68 til 77).¹ Ser man på fordelingen af de gennemsnitlige idealpunkter over disse ti år, er der en bemærkelsesværdig jævn fordeling, der afspejler en kompliceret og multidimensional politiske virkelighed. Skal man alligevel pege på et bemærkelsesværdigt knæk, der ikke isolerer ganske få lande i en gruppe for sig, så sker der en bemærkelsesværdig bevægelse fra idealpunktsværdien 0,7 lige før Tyrkiet og ned til Sydsudan med 0,14 i gennemsnit, jf. figur 5. Især springet før Sydsudan skiller sig ud, og er på 0,25, hvilket er lige så stort som faldet i den gennemsnitlige idealpunktsværdi for de efterfølgende 17 lande.

Figur 5 Gennemsnitligt idealpunkt seneste ti års FN-sessioner 2013-2023

Anm.: Idealpunkter placerer landene på en uobserverbar politisk skala baseret på FN-afstemninger.
 Kilde: Egne beregninger på Bailey, Strezhnev og Voeten (2017).

Skæringen medfører Tyrkiet og Rusland på hver sin side

Skæringen ved Sydsudan sikrer samtidig, at to lande, der ellers ligger ret tæt på hinanden på rangeringen af idealpunkter, Tyrkiet og Rusland, kommer i hver sin gruppe. Givet at Tyrkiet er et NATO-medlem, der i hvert fald i et vist omfang styres efter demokratiske principper, og Rusland er et diktatur, der ganske tydeligt har demonstreret, at de ikke vil den vestlige verdens orden, er det en tilfredsstillende egenskab ved opdelingen, at disse to lande kommer i hver sin gruppe.

Lande til venstre genkendes som geopolitiske venner

Gruppen til venstre for skillelinjen er domineret af europæiske lande, der er medlemmer af eller orienteret mod EU og indeholder alle medlemmer af NATO, samt væsentlige lande fjernt fra Atlanterhavet, som vi genkender som venner af denne landegruppe som fx Japan, Sydkorea, Australien og New Zealand, jf. tabel 1 i bilag i afsnit 3. Denne gruppe virker derfor oplagt at betegne som gruppen af "venner" i den geopolitiske sfære.

Lande til højre er en blandet gruppe

Gruppen til højre for skillelinjen udgør hovedparten af verdens lande og er meget langt fra at være en homogen gruppe. I visse tilfælde giver afstanden målt ved idealpunkt god intuitiv mening – det virker oplagt, at Mexico må være tættere på gruppen af venner end Kina, Nordkorea og Syrien. I andre tilfælde virker det knap så oplagt, fx at Rusland skulle ligge tættere på gruppen end Thailand og Nigeria.

¹ Session 78 var fortsat i gang under udarbejdelsen af denne rapport, hvorfor data herfra ikke kunne indgå.

Forklaring bl.a. at FN tager mange typer af emner op

En del af dette skyldes, at de spørgsmål, der tages op i FN's generalforsamling, er alsidige og ikke kun handler om sikkerhedspolitik, men fx også om menneskerettigheder. Derfor bliver den politiske skala, som idealpunkterne placeres på også en kompleks størrelse. En anden forklaring – særligt for Rusland – er, at placeringen er påvirket af, at der bruges et tiårigt gennemsnit, og at de som figur 4 viste, har taget et sving væk fra USA de senere år, hvilket endnu ikke er slået helt igennem på gennemsnittet.

Restgruppen opdeles ud fra tilslutning til Ukraine-resolution

For at give en nuancering af den øvrige grupper, vælger vi derfor at lave endnu en opdeling på baggrund af et centralt, nyere spørgsmål. Med udgangspunkt i stemmemønstret til FN-resolution ES 11/6 omhandlende "en omfattende, retfærdig og varig fred i Ukraine" fra februar 2023, der blandt andet krævede en øjeblikkelig tilbagetrækning af alt russisk militær fra ukrainsk territorium, opdeler vi den øvrige gruppe af lande i en gruppe af "neutrale" og en gruppe af "ikke-venner".

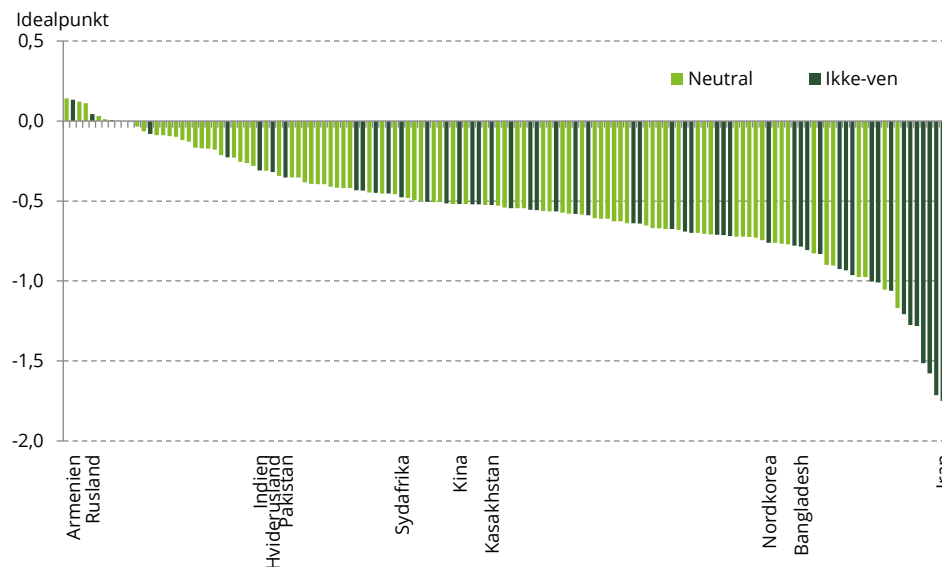
Ukraine er det nylige centrale geopolitiske spørgsmål

Spørgsmålet om Ukraine er det helt centrale geopolitiske spørgsmål de senere år og har i særklasse udstillet, hvilke lande der grundlæggende abonnerer på en verdensorden drevet af folkeretslige principper, og hvilke der ikke gør. Resolutionen modtog 141 positive stemmer herunder fra samtlige lande i vennegruppen. Lande der ikke har kunne stemme for denne resolution – hvad enten de har stemt imod (7), blankt (32) eller ikke er mødt op (13) – bliver derfor fremover kategoriseret som "ikke-venner" i denne rapport. De øvrige lande betegnes som "neutrale". Listen over lande i de to grupper kan findes i tabel 3 hhv. tabel 2 i bilaget i afsnit 3.

Ny dimension, men idealpunkter er stadig relevante

Spørgsmålet om Ukraine tilføjer en ny dimension til den geopolitiske opdeling, som supplerer vores tiårige idealpunktsmål ved at være helt aktuelt og skarpt fokuseret på et sikkerhedspolitisk spørgsmål. Samtidig flugter opdelingen af de øvrige lande i neutrale og ikke-venner overordnet set med værdierne i idealpunkterne. Som figur 6 viser, så er der en klar tendens til at lande med meget lave idealpunktsværdier ikke har stemt for resolutionen om Ukraine, mens det er mere sandsynligt at lande med højere idealpunktsværdier har. Denne tendens bekræfter det oprindelige idealpunktsmåls relevans.

Figur 6 Idealpunkter for grupperne af neutrale lande og ikke-venner

Anm.: Idealpunkter placerer landene på en uobserverbar politisk skala baseret på FN-afstemninger.
 Kilde: Egne beregninger pba. FN og Bailey, Strezhnev og Voeten (2017).

Ikke-venner er en bevidst vag betegnelse

I figur 6 er navngivet de væsentligste lande som havner i gruppen af ikke-venner fra med denne metode, der dækker både Indien, Pakistan, Kina og Iran. Betegnelsen "ikke-ven" kan måske synes lidt vag, men en gennemgang af hele listen i tabel 3 viser tydeligt, at et hårdere begreb som fx "fjender" ville være en alt for hård betegnelse for denne gruppe af lande. Armenien er det land

med det højeste idealpunkt, der havner i gruppen af ikke-venner, hvilket formentlig skal ses i lyset af deres tætte relationer til Rusland. Syrien har jf. figur 5 den laveste score (Iran næstlavest).

Grupper efter geopolitik deler også i andre dimensioner

Vennegruppen klart stærkest på økonomi – udgør 60 pct.

Dominans er dog aftagende og ikke-venner vinder frem

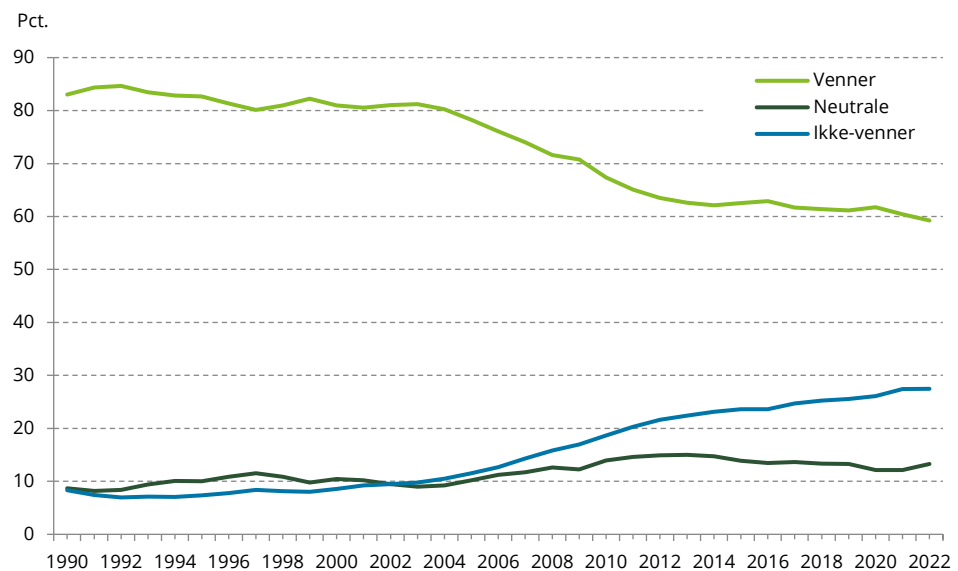
Grupperne er meget forskellige fra hinanden

De geopolitiske grupper er defineret ud fra fællestræk ift. politisk ageren på den globale scene i FN's Generalforsamling. Men som følge af dette, er landene er også blevet grupperet i andre dimensioner – fx er en overvejende stor del af vennegruppen europæiske lande, herunder alle EU- og EFTA-lande, alle NATO-medlemmer osv.

Vennegruppen skiller sig også klart ud, når det kommer til de økonomiske muskler. Som figur 7 viser, så udgjorde gruppen ca. 60 pct. af det globale BNP i 2022. Gruppen af neutrale og ikke-venner udgjorde de resterende 13 hhv. 27 pct.

Den økonomiske dominans har dog været endnu større tidligere. I 1990 udgjorde gruppen af venner mere end 80 pct. af det globale BNP, mens de to øvrige grupper udgjorde under 10 pct. hver. Ændringen gik især stærkt i en tiårig periode fra midten af 00'erne til midten af 10'erne, men tendensen fortsætter. Især gruppen af ikke-venner har øget sin andel af BNP over de seneste 20 år.

Figur 7 Geopolitiske gruppers andel af verdens BNP

Anm.: Lande med manglende data er ignoreret. Dækningen er 98-99 pct. i hele perioden fra 1990 til 2022.

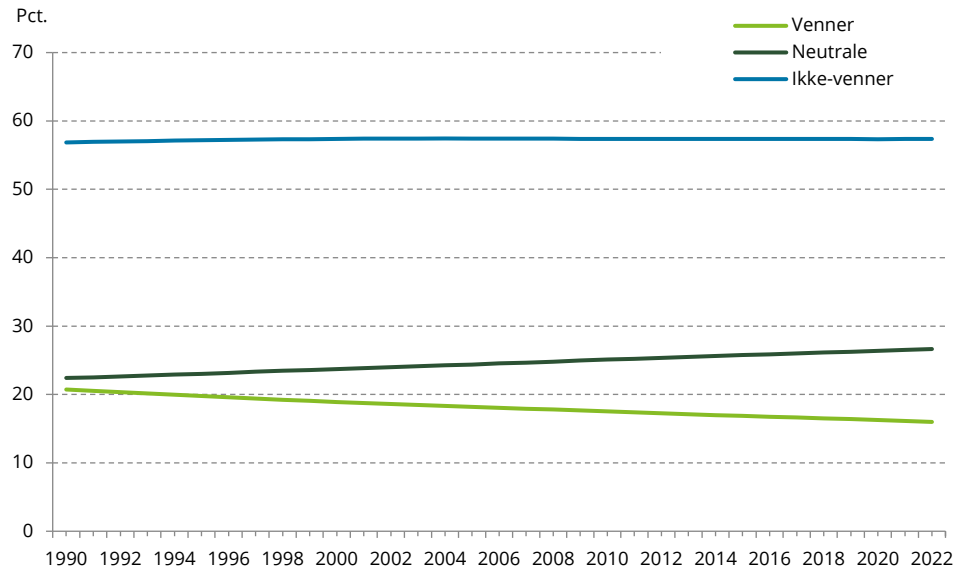
Kilde: Egne beregninger pba. data fra Verdensbanken.

Vennegruppen kun en 16 pct. af jordens befolkning

Når vennegruppen udgør så stor en del af den globale økonomi, så skyldes det ikke størrelsen på landenes befolkninger. Kun ca. 16 pct. af jordens befolkning – ca. 1¼ mia. mennesker – bor i dag i et af landene i vennegruppen. Andelen har været støt faldende siden 1990, hvor landene udgjorde knap 21 pct., mens gruppen af neutrale lande har øget deres andel tilsvarende. Gruppen af ikke-venners andel af verdens befolkning har været uændret lige omkring 57 pct. i perioden.

Figur 8 Geopolitiske grupper andel af jordens befolkning

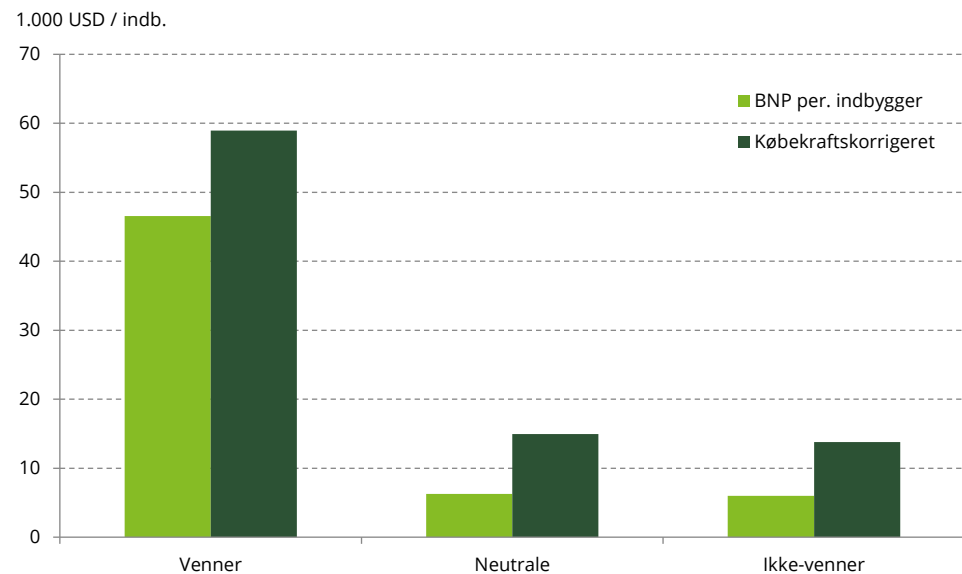

Anm.: Lande med manglende data er ignoreret. Dækningen er over 99 pct. i hele perioden fra 1990 til 2022.
 Kilde: Egne beregninger pba. data fra Verdensbanken.

Vennegruppen i gennemsnit 7,5 gange rigere

Vennegruppens relativt store andel af BNP trods en beskedne del af befolkningen skyldes, at de alle er blandt de rigeste lande i verden, med et BNP per indbygger på omkring 47.000 USD i 2022. Det er ca. 7,5 gange højere end BNP for gruppen af neutrale og ikke-venner, der lå på omkring 6000 USD i gennemsnit, jf. figur 9.

Figur 9 BNP per indbygger 2022

Anm.:
 Kilde: Egne beregninger pba. data fra Verdensbanken.

Økonomisk vækst mindsker dominans fra vennegruppen

Når vennegruppens andel af det globale BNP er aftagende, skyldes det både befolkningsudviklingen og den økonomiske vækst. Særligt den sidste faktor er væsentlig – i 2004, inden vennegruppens andel af BNP begyndt at aftage, var BNP per indbygger 24 gange så højt i vennegruppen som

i gruppen af ikke-venner og 12 gange så højt som i gruppen af neutrale. Gruppen af ikke-venner har altså haft en meget bemærkelsesværdig vækst og har på under 20 år næsten indhentet gruppen af neutrale. Der er dog fortsat meget langt op til de rige lande i Danmarks geopolitiske vennegruppe, der har ca. 7,5 gange så højt BNP per indbygger.

Variation indenfor grupperne og købekraftskorrektion

Det bør bemærkes, at der er store forskelle indenfor grupperne, der er sågar nogen af verdens rigeste lande i gruppen af neutrale, men de er for små til for alvor at rykke på gennemsnittet. Forskellen mellem grupperne er også mindre, hvis man tager højde for købekraften i landene frem for at måle i rå dollarkøbekraft. Som figur 9 viser, så vokser BNP per indbygger, når det opgøres købekraftskorrigeret, men det vokser relativt mere for gruppen af neutrale og ikke-venner, som med denne korrektion har omkring ¼ af det velstandsniveau, der findes i vennegruppen.

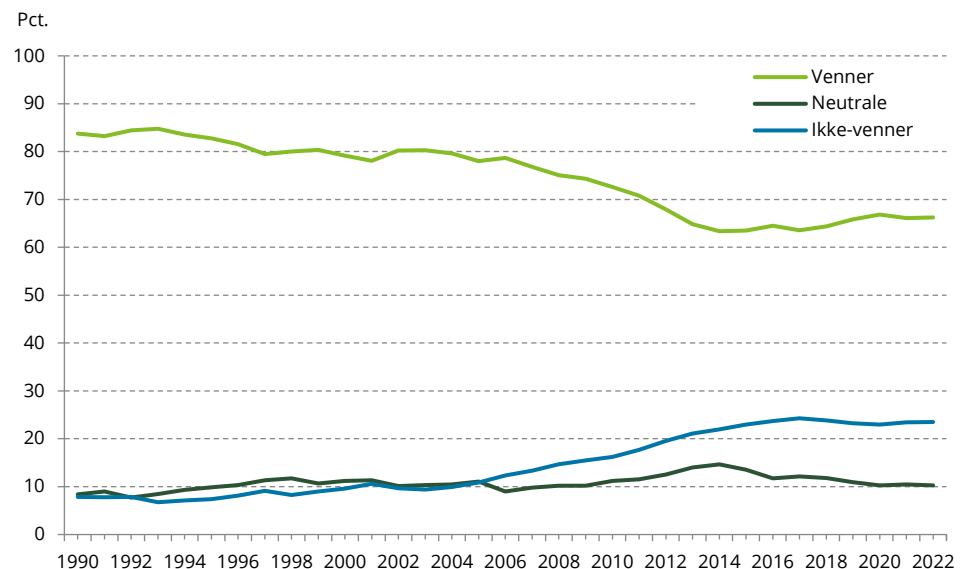
Økonomisk udvikling tæt knyttet til militære udgifter

Udviklingen i økonomisk styrke er næsten 1:1 afspejlet i et andet vigtigt styrkeforhold, nemlig størrelsen på de militære muskler, som et land eller en geopolitisk gruppe har. Således kan opgørelsen af andel af militærudgifter nedenfor i figur 10 næsten ikke skelnes fra opgørelsen af andel af BNP i figur 7.

USA har særligt høje militærudgifter og løfter vennegruppen

Udviklingen siden 1990 er stort set identiske i de to, med to mindre forskelle: Dels ser vennegruppens andel af de militære udgifter ikke ud til at aftage fra midten af 2010'erne, men til at være stabil, og samtidig er der generelt en lidt højere andel af militærudgifter i vennegruppen. Det sidste skal tilskrives USA, der har et højt niveau af militærudgifter ift. BNP og alene stod for 40 pct. af verdens militærudgifter i 2022.

Figur 10 Andel af globale militærudgifter

Anm.: [Tekst]

Kilde: Egne beregninger pba. data fra Verdensbanken.

Ikke 1:1 mellem udgifter og styrke – men stærk markør

Der er naturligvis ikke en 100 pct. korrelation mellem (akkumulerede) militærudgifter og militærstyrke, men på så overordnet niveau som de geopolitiske grupper, må det være en meget stærk markør. figur 10 viser dermed klart, at den geopolitiske vennegruppens dominans også på det militære område har været aftagende. Gruppen af ikke-venner har mere end tredoblet deres andel af de globale militærudgifter fra midten af 1990'erne til midten af 2010'erne og frem.

Mindre dominans kan svække politisk indflydelse

Når vennegruppens dominans rent økonomisk og militært er faldende, kan det betyde at deres mulighed for at påvirke den globale politik i retningen af demokrati og frihedsrettigheder svækkes. Dermed kan den skitserede udvikling betyde at verden end i mindre grad samles om disse mål, end i en verden hvor vennegruppens dominans fortsat var massiv.

3. Bilag – de tre geopolitiske landegrupperinger

Tabel 1 Lande i gruppen "venner"

Albanien	Island	Nordmakedonien
Andorra	Irland	Norge
Australien	Israel	Palau
Østrig	Italien	Polen
Belgien	Japan	Portugal
Bosnien-Hercegovina	Letland	Rumænien
Bulgarien	Liechtenstein	San Marino
Canada	Litauen	Slovakiet
Kroatien	Luxembourg	Slovenien
Cypern	Malta	Sydkorea
Tjekkiet	Marshalløerne	Spanien
Danmark	Mikronesien	Sverige
Estland	Moldova	Schweiz
Finland	Monaco	Tyrkiet
Frankrig	Montenegro	Ukraine
Georgien	Nauru	Storbritannien
Tyskland	Nederlandene	USA
Grækenland	New Zealand	Serbien
Ungarn		

Anm.: Se afsnit 2 og bilaget i afsnit 4 for beskrivelse af metode til opdeling af lande i geopolitiske grupper.

Kilde: Egne beregninger på Bailey, Strezhnev og Voeten (2017).

Tabel 2 Lande i gruppen "neutrale"

Afghanistan	Guyana	Peru
Antigua og Barbuda	Haiti	Filippinerne
Argentina	Honduras	Qatar
Bahamas	Indonesien	Rwanda
Bahrain	Irak	São Tomé og Príncipe
Barbados	Jamaica	Samoa
Belize	Jordan	Saudi Arabien
Benin	Kenya	Seychellerne
Bhutan	Kiribati	Sierra Leone
Botswana	Kuwait	Singapore
Brasilien	Lesotho	Salomonøerne
Brunei	Liberia	Somalia
Elfenbenskysten	Libyen	Sydsudan
Cambodja	Madagaskar	Saint Kitts og Nevis
Kap Verde	Malawi	Saint Lucia
Tchad	Malaysia	Saint Vincent og Grenadinerne
Chile	Maldiverne	Surinam
Colombia	Mauretanien	Thailand
Comorerne	Mauritius	Østtimor
Republikken Congo	Mexico	Tonga
Costa Rica	Marokko	Trinidad og Tobago
Djibouti	Myanmar	Tunesien
Dominikanske Republik	Nepal	Tuvalu
Equador	Niger	Forenede Arabiske Emirater
Ægypten	Nigeria	Uruguay
Fiji	Oman	Vanuatu
Gambia	Panama	Yemen
Ghana	Papua Ny Guinea	Zambia
Guatamala	Paraguay	

Anm.: Se afsnit 2 og bilaget i afsnit 4 for beskrivelse af metode til opdeling af lande i geopolitiske grupper.

Kilde: Egne beregninger på Bailey, Strezhnev og Voeten (2017).

Tabel 3 Lande i gruppen "ikke venner"

Algeriet	Eswatini	Nordkorea
Angola	Etiopien	Pakistan
Armenien	Gabon	Rusland
Aserbajdsjan	Grenada	Senegal
Bangladesh	Guinea	Sydafrika
Hviderusland	Guinea-Bissau	Sri Lanka
Bolivia	Indien	Sudan
Burkina Faso	Iran	Syrien
Burundi	Kasakhstan	Tadsjikistan
Cameroun	Kirgisistan	Tanzania
Centralafrikanske Republik	Laos	Togo
Kina	Libanon	Turkmenistan
Demokratiske Republik Congo	Mali	Uganda
Cuba	Mongoliet	Usbekistan
Dominica	Mozambique	Venezuela
El Salvador	Namibia	Vietnam
Ækvatorialguinea	Nicaragua	Zimbabwe
Eritrea		

Anm.: Se afsnit 2 og bilaget i afsnit 4 for beskrivelse af metode til opdeling af lande i geopolitiske grupper.

Kilde: Egne beregninger på Bailey, Strezhnev og Voeten (2017).

4. Bilag – metodebilag til idealpunkttestimationen

Modellen brugt til estimation af idealpunkterne er beskrevet nedenfor. Da vi ikke selv estimerer idealpunkterne, men derimod bruger de færdige resultater fra en database udarbejdet af Bailey, Strezhnev og Voeten (2017)², gennemgår vi her blot modellen og ikke selve estimationen. For en nærmere beskrivelse af estimationen henvises til appendiks i kilden.

Metode til at beregne geopolitisk distance

Bailey, Strezhnev og Voeten (2017) antager, at et lands holdning til en given resolution i FN's generalforsamling er en funktion af landets politiske præference på en uobserverbar politisk skala der måler tilslutningen til en vestlig, demokratisk verdensorden (landets idealpunkt, som kan variere over tid), karakteristika ved resolutionen og et fejllid. Dvs.:

$$Z_{itv} = \beta_v \theta_{it} + \epsilon_{iv}$$

hvor i indekserer lande, v indekserer afstemninger, t indekserer år, Z_{itv} er landets præference for en given resolution (som er uobserveret), og θ_{it} er idealpunktet, som skal estimeres.

β_v svarer til en "diskriminationsparameter" i en standard IRT-model (Item Response Theory), og størrelsen siger altså noget om, hvor forskelligt lande med varierende præferencer for den vestlige, demokratisk verdensorden ser på en given resolution. Fortegnet afspejler, hvem der er for og imod.

Ved hver afstemning kan lande enten stemme ja (1), undlade at stemme (2) eller stemme nej (3). Hvad de stemmer afhænger af Z_{itv} (deres præference for resolutionen) og nogle cut-off points (γ_{1v} og γ_{2v}), som afspejler, hvor meget man skal kunne lide en resolution, før man stemmer hhv. blankt og ja. Det vil sige, idet Y_{itv} er land i 's stemme ved afstemning v til tidspunkt t :

$$Y_{itv} = 1 \text{ hvis } Z_{itv} < \gamma_{1v}$$

$$Y_{itv} = 2 \text{ hvis } \gamma_{1v} < Z_{itv} < \gamma_{2v}$$

$$Y_{itv} = 3 \text{ hvis } Z_{itv} > \gamma_{2v}$$

Sandsynligheden for, at et land vælger at stemme k er da:

$$\Pr(Y_{itv} = k) = \Phi(\gamma_{kv} - \beta_v \theta_{it}) - \Phi(\gamma_{k-1,v} - \beta_v \theta_{it})$$

Hvor Φ er den normale kumulative fordelingsfunktion. Idealpunktet normaliseres til at have et gennemsnit på nul og en standardafvigelse på én. Bailey m.fl. bruger en hybrid Metropolis-Hastings/Gibbs sampler til at estimere modellens parametre.

² Data kan findes på følgende hjemmeside: <https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.7910/DVN/LEIUOZ>